

I. POLITIKA, POLITIČKO DJELOVANJE I POLITIČKA UTAKMICA

ŠTO JE POLITIKA?

- grč. **polis** – grad, država
 - **politeikos** – državni, javni
 - **ta politika** – odnosi se na poslove vezane uz polis
 - **politeia** – označava državu odnosno politički režim
- *Aristotel i Platon* – politika je **etičko bavljenje državnim poslovima**
- *N. Machiavelli* (15. – 16. stoljeće) – daje današnje značenje politici – **politika kao vještina upravljanja državom, vještina političkog djelovanja** (način na koji vladar upravlja državom)
 - “*Vladar mora biti mudar kao lisica, a jak kao lav.*”

ŠTO JE POLITIKA?

- **POLITIKA** je **vještina** obavljanja **društvenih** i **državnih poslova** usmjerena na **postignuće općeg dobra**
- politika je **svjesna aktivnost društvenih skupina**
- nositelji politike su **društvene skupine** koje izborom metoda i svjesnom djelatnošću ostvaruju određeni cilj političkog djelovanja

POLITIKA

CILJ

OPĆE
DOBRO

RAZLIKOVANJE POLITIKE

- politika kao **ljudska djelatnost** (*djelovanje svih građana radi općeg dobra*) i politika kao **znanost** (*sociologija politike, filozofija politike, politička geografija, politologija...*)

politika kao znanost:

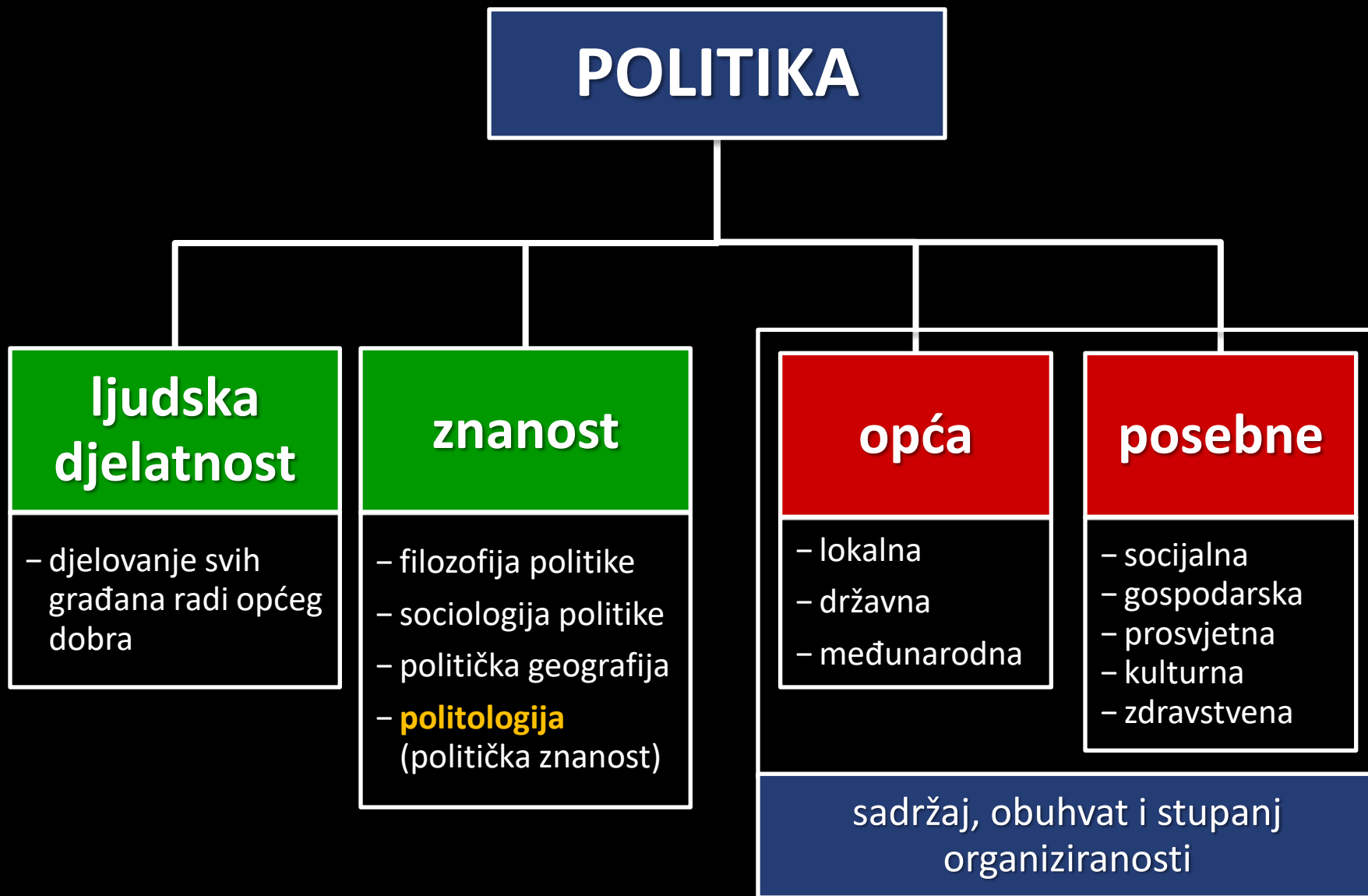
- **filozofija politike** – razmatra **načela najboljeg uređenja** zajedničkog života (*kako ih ostvariti, kakve moraju biti institucije koje će ostvarivati ta načela, što je pravednost...*)
- **sociologija politike** – usredotočuje se na **posljedice političkih procesa u nekom društvu** – *npr. tko glasuje za koju stranku – ovisi li to o obrazovanju, imutku, etničkoj ili rasnoj pripadnosti...*
- **politička znanost (politologija)** – promatra **politiku kao sustav** – *kakvo je ustrojstvo političkog sustava, kako i gdje se donose političke odluke...*

PODJELA POLITIKE

– s obzirom na **širinu i stupanj organiziranosti** razlikujemo:

1. **OPĆU** POLITIKU – lokalna, državna, međunarodna
2. **POSEBNE** POLITIKE – socijalna, gospodarska, prosvjetna, demografska, mirovinska...

RAZLIKOVANJE/PODJELA POLITIKE

MOĆ I VLAST (M. Weber)

MOĆ – vjerojatnost da će pojedinac ili grupa uspjeti **nametnuti** i **provesti svoju volju, čak i usprkos otporu drugih** (M. Weber)

- ne odnosi se samo na fizičku silu, već i na druge značajke
(*bogatstvo, ugled, kulturnu i obrazovnu razinu, položaj u nekoj organizaciji, osobni autoritet...*)
- moć se javlja kao **prinuda** ili kao **utjecaj** – može poprimiti i **pozitivne** i **negativne** značajke
- moć kao **poticajna sila** za ostvarenje različitih ciljeva
(*npr. kad roditelji brane djeci kasne izlaske...*)

TRI VRSTE MOĆI U DRUŠTVU

- s obzirom na sredstva koja se rabe u postizanju ciljeva razlikujemo tri vrste moći (na društvenoj razini):

POLITIČKA

- sposobnost pojedinaca da **organiziraju i upravljaju drugim ljudima**

EKONOMSKA

- sposobnost **organiziranja i razvijanja proizvodnih resursa u društvu**

IDEOLOŠKA

- sposobnost **opravdavanja organizacije društva pomoću vjerovanja i sustava vrijednosti**

MOĆ I VLAST (M. Weber)

VLAST je **sustav** (mehanizam) koji **osigurava pokoravanje naredbama** što potječu **iz određenog izvora**

- **RAZLIKA** – vlast pretpostavlja određeni **stupanj pokoravanja** i **pristanka**, dok se moć može zasnivati na pukoj **sili**
- **moć** je nametnuta volja unatoč otporu, dok je **vlast** legitimna moć (prihvaćena moć)

LEGITIMNOST I LEGALNOST

LEGITIMNOST – osnova na kojoj vlast **opravdava svoj zahtjev za poslušnošću**

– legitimnost (u demokratskim sustavima) se postiže na izborima, **pristajanjem većine ljudi** (glasača)

– *Kako se postiže legitimnost vlasti u monarhiji?*

LEGALNOST – znači da se **vlast obnaša prema zakonima**
(poštivanje zakona prilikom vođenja državnih poslova)

TRI TIPA LEGITIMNE VLASTI (M. Weber)

– s obzirom na **izvor legitimnosti**, razlikujemo **tri tipa vlasti**:

TRADICIONALNA

- legitimnost na temelju **tradicije, običaja i nepisanih pravila**
- upravni aparat čine vladareva rodbina

KARIZMATIČNA

- legitimnost na temelju **vjerovanja u iznimne i nadnaravne osobine vođe**
- **kratkotrajna** – nakon smrti vođe gubi se osnova legitimnosti

RACIONALNA

- temelji se na **pisanim pravilima i procedurama**
- **zakon je osnova legitimnosti**
- **poslušnost zakonu** a ne osobi (*karizmatika i tradicionalna*)

TRADICIONALNA

Franjo Josip I.,
austro-ugarski car

KARIZMATIČNA

Napoleon Bonaparte,
francuski vojskovođa i car

RACIONALNA

dr. Franjo Tuđman,
prvi hrvatski predsjednik

LEGITIMNOST I LEGALNOST

- vlast **ne mora biti legitimna** (legitimno izabrana) ali **može vladati po načelu legalnosti**
- general Francisco Franco izvršio je 1936. državni udar, a tri godine kasnije u građanskom ratu pobjedio legitimno izabranu vlast, **suprotno načelu legitimnosti**
- kasnije je donio zakone na temelju kojih je vladao, **po načelu legalnosti**

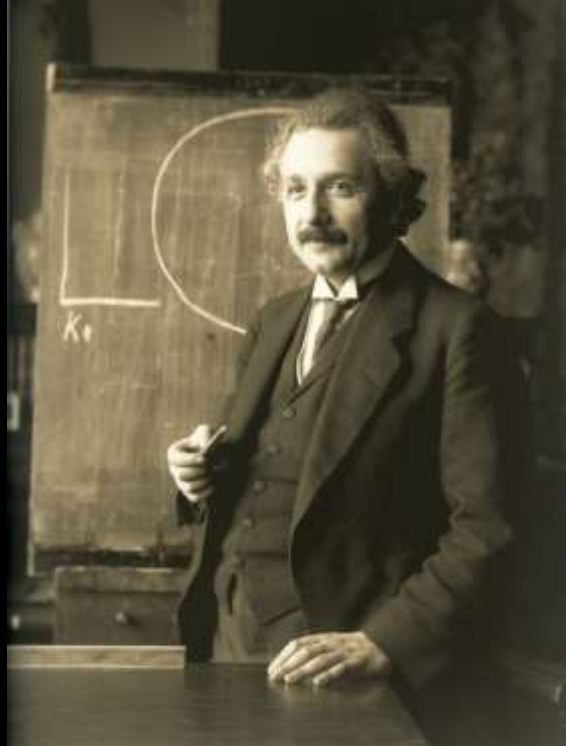

AUTORITET

AUTORITET podrazumijeva **razinu poštovanja** ili **časti** povezanih s društvenim položajem

Sveta Majka Terezija

Albert Einstein

Vladimir Vladimirovič Putin

POLITIČKO DJELOVANJE

- bit političkog djelovanja je **poboljšanje kvalitete življenja svih građana**
- **političko djelovanje se temelji na:**
 - slobodi
 - političkoj kulturi sudionika
 - čuvanju i zaštiti ljudskog dostojanstva
- **politički se može djelovati:**

POLITIČKIM
GOVOROM

NAPISOM
POLITIČKOG
SADRŽAJA

POLITIČKOM
UTAKMICOM
(prosvjedom, političkom
kampanjom)

POLITIČKI GOVOR

- cilj političkog govora je **oblikovati ponašanje ljudi** i njihova (socijalna, politička i ideološka) **stajališta**, te **utjecati na njih i njihove odluke**
- **VRSTE POLITIČKOG GOVORA:**
 - s obzirom na **namjenu**:
 - ekskluzivni
 - totalitarni
 - demokratski
 - s obzirom na **način izražavanja**:
 - emotivan
 - ekspresivan
 - iterativan
 - ekstenzivan
 - koherentan

VRSTE POLITIČKOG GOVORA s obzirom na namjenu:

- **EKSKLUZIVNI** — *upotrebljava se u krugu političkih djelatnika kao vrsta profesionalnog žargona i ne rabi se među ostalim članovima zajednice*
- **TOTALITARNI** — *pokazatelj je totalitarnosti politike u državnoj zajednici, nastoji se proširiti na sva područja društvenog djelovanja*
- **DEMOKRATSKI** — *jezik dijaloga, tolerancije i osjetljivosti prema razlikama u stajalištima, a prihvatljiv je gotovo svim članovima političke zajednice*

VRSTE POLITIČKOG GOVORA s obzirom na način izražavanja:

- **EMOTIVAN** — *upotrebljavaju se riječi s jakim emotivnim učinkom na slušatelja*
- **EKSPRESIVAN** — *obiluje bogatstvom i raznolikošću rječnika te dinamičnošću i raznolikošću rečenica*
- **ITERATIVAN** — *ponavljaju se važne riječi ili rečenice kako bi se proširila ili provjerila prihvatljivost poruka kod slušatelja*
- **EKSTENZIVAN** — *dugim rečenicama ili sporednim temama slušatelja odvlači od osnovne teme*
- **KOHERENTAN** — *djeluje kao skladna cjelina, govornik uspješno usklađuje odnos prema slušatelju, temi ili vremenu*

Vlado Gotovac,
govor u Zagrebu
pred vojarnom JNA (1991.)

EMOTIVAN

EKSPRESIVAN

KOHERENTAN

„... Ja vas volim i ja se s vama ponosim. I kada bih trebao birati da li ću s vama umrijeti ili s ovim strašilima živjeti, izabrao bih smrt. Jer davno već u onom svijetu postoji jedan divni stih jednog velikog pjesnika koji kaže 'U Navarri se umiralo od srama'. Mi Hrvati kada ne bi imali ovo dostojanstvo i kada ne bi imali ovu ljubav mi bi umirali od srama, ali ovi ovdje nemaju od čega umrijeti jer nemaju ni dostojanstva ni ljubavi. Kada bi generali imali obitelj, kada bi generali imali djecu, kada bi generali imali bližnje, onda nikada ne bi zasjeli u ovoj zgradi. Ali generali nemaju djecu ja vas uvjeravam, jer onaj koji tuđu djecu ubija nema djece. Jer onaj tko tuđe majke uciviljuje nema majke. Jer onaj tko ruši tuđe domove nema doma. I oni moraju znati da na ovoj zemlji za njih nema ni majki ni djece ni doma. Umrijet će u pustoši svog mrtvog srca. Sramit će ih se njihova djeca....”

EMOTIVAN

ITERATIVAN

Martin Luther King Jr. ,
govor u Washington DC-u (1963.)

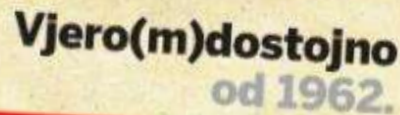
„... Danas vam kažem, prijatelji moji, unatoč poteškoćama današnjice i sutrašnjice, **ja imam san**. To je san koji je duboko ukorijenjen u američkom snu. **Imam san** da će se jednoga dana ova nacija izdići i da će živjeti po pravom kedu svoga postojanja: „Za nas je ova istina sama po sebi razumljiva da su svi ljudi stvoreni jednakima“. **Imam san** da će jednoga dana na crvenim brdima Georgije sinovi prijašnjih robova i sinovi prijašnjih robovlasnika sjediti zajedno za istim bratskim stolom. **Imam san** da će jednog dana i sama država Mississippi, u kojoj vlada nepravda i koja s plamenom tlačenja živi svojim punim bićem, **imam san** da će se i ta država jednog dana pretvoriti u oazu slobode i pravednosti. **Imam san** da će moje četvero djece jednoga dana živjeti u društvu u kojem se nitko prema njima neće ponašati ovako ili onako zbog boje njihove kože, nego da će ih se tretirati onako kako to oni svojim karakterom zasluže. **Imam danas jedan san...**“

– s obzirom da postoje različite vrste politika, **gotovo je svaki novinski napis ujedno i politički napis**

Prvi put u školske klupe
jačer je sjeo 40 000 prvaka.
5000 marke nego prošle
godine, a u školi je kretno
ukupno nešto više od
500 000 osnovnoškolaca i
srednjoškolaca. Resorni
ministar Željko Jovanović
učenike je pozdravio vide-
oem kopim un poručuje da je

zdraviju prehranu s više voća i povrća, a manje tjestera i slatkoša. U učionice se od ove godine vraća i (preinačena) zdravstveni odgoj, kojemu se i dalje opire dio roditelja okupljenih u udruzi Glasa roditelja. Ne odgovara im četvrti modul povećan spolnom odgoju. Ovo je posljednja školska godina u kojoj će učenici uiti po starom pravopisu u udžbenicima - od iduće čekaju ih nove, modernije knjige i lakše torbe. (M.VLM.)

Predstavljamo rubrike i događaje iz Glasa Koncila koji su u povijesti imali namjerljivu ulogu.

Uloga Glasa Koncila i na počecima hrvatske samostalnosti bila je aktivna, budući da se mnogo pisalo o odgovornosti građana vjernika. Razgovaralo se o programima stranaka i ulozi Crkve

[illegible]

protestne akcije. U prvom je na-
prijemu predstavio izvanredno
uspešan (tako) program, a zatim
stavio na dnevni red na sledeće
teme: da se odmah završi rat na
Balkanu, da se odmah završi
svetovna kriza, da se odmah
završi kriza u Bosni i Hercegovini.
Nakon toga izjavio je: "Danas
je dan kada se završava rat na
Balkanu, a sutra će biti dan
kada se završava svetovna kriza".
Nakon toga izjavio je: "Danas
je dan kada se završava svetovna
kriza, a sutra će biti dan kada
se završava kriza u Bosni i Hercegovini".

Za naslov vezu sa SPRJ
A ulepšanje života u skladu sa
pukom željom tima je akcija
koja se i mnogo proširila u drugim
našim gradovima i opštinama.

POLITIČKA UTAKMICA

- označava borbu političkih stranaka za **osvajanje vlasti**, a potom za njeno **zadržavanje**
- u političkoj utakmici sudjeluju: **političke stranke** i **interesne skupine**
- **POLITIČKE STRANKE** su subjekti koji posreduju između građana i vlasti, a njihova **svrha je prenošenje volje građana u parlament**
- **INTERESNE SKUPINE** – **utječu**, ali se **ne bore za vlast**
(*npr. prosvjedi umirovljenika, prosvjetnih radnika, seljaka...*)

POLITIČKA APSTINENCIJA

- **politička apstinencija** – odustajanje od sudjelovanja na izborima (građanski neposluh)
- građani gube interes ili su nedovoljno motivirani za izlazak na izbore

<i>Koji je glavni razlog zbog kojeg niste izašli na lokalne izbore u Zagrebu? (sudjelovalo 500 ispitanika)</i>		2009. (%)	2013. (%)
1.	Zasićen/zasićena sam izborima.	27,3	24,3
2.	Ništa se bitno ne odlučuje na lokalnoj razini.	10,7	10,7
3.	Važni su samo izbori za Sabor.	10,7	10,3
4.	Ne zadovoljava me program stranke.	10,3	10,5
5.	Nemam povjerenja u stranke.	12,0	13,2
6.	Zbog prosvjeda jer stranke nisu ispunile svoja obećanja.	12,3	13,0
7.	Razočaran/razočarana sam politikom	14,4	15,3
8.	Ostalo	2,3	2,7

LOBIRANJE, SPINIRANJE I SPIN DOKTORI

- **LOBIRANJE** (*eng. lobby - predvorje*) — nastojanje **interesnih skupina** da utječu na one koji donose odluke (*podmićivanje političara, tzv. vlade u sjeni*)
- **SPINIRANJE** je **manipuliranje činjenicama**, kako bi se interes pomaknuo s jedne činjenice na drugu
- **SPIN DOKTORI** pomažu političarima u komunikaciji s biračima, čak i kad se ne realiziraju obećani programi, nastoji se prikazati kako su obećanja provedena u djelo ili se umanjuju efekti nerealiziranih programa

CENZURA, AUTOCENZURA I MANIPULACIJA

- **CENZURA** – sprječavanje objavljivanja nepoželjnih sadržaja
 - *cenзуru mogu provoditi određene osobe ili institucije*
- **AUTOCENZURA** – kada sami provodimo cenzuru na sebi
 - sami odlučujemo da nećemo govoriti o sadržajima koji su neprihvatljivi ili nepoželjni u našoj okolini
- **MANIPULACIJA** je podčinjavanje određenih sadržaja postojećim, trenutnim interesima koji mogu biti politički, socijalni ili ekonomski